

СЕКЦІЯ XXIV. АРХІТЕКТУРА ТА БУДІВНИЦТВО

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ КРУПНОГО МІСТА

Котова Ольга Павлівна

ORCID ID: 0000-0003-2084-8394

Магістр

Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна

В процесі свого територіального розвитку місто повинно вирішувати проблему узгодження різновекторних тенденцій – зростання чисельності міського населення внаслідок процесів урбанізації і, як наслідок, суттєве доущільнення існуючої забудови [1], та необхідність збереження і розвитку існуючого озеленення як основу забезпечення сталого розвитку міського поселення. Одним із важливих завдань створення комфортного міського середовища є формування розвинутої системи озелених територій, зокрема, мережі міських парків і скверів як елементів системи зелених насаджень загального використання [2].

Питання розвитку та підтримання належного стану зелених насаджень вирішується під час реалізації ландшафтної реконструкції як складової комплексної реконструкції міських територій [3]. Вивченню проблем і перспектив розвитку сфери озеленення в Україні, ґрунто-екологічних основ фітомеліорації та дослідженню зелених зон міст, а також питань формування лісопаркових ландшафтів присвячено роботи О. М. Бурак, Ю. Я. Волошиної, О. В. Зібцевої, В. П. Кучерявого, Г.П. Петришин, А.М. Плешкановської, О. В. Токаревої, І.І. Устинової та ін.

Рівень озеленення населеного пункту регулюється нормативними вимогами та має складати 16 м²/люд. В різних країнах рівень озеленення в населених пунктах суттєво відрізняється. При цьому, інколи навіть при рівні озеленення, що цілком відповідає нормативному, населення відчуває його суттєву недостатність. Саме така ситуація склалася в Києві [5]. Часто це обумовлена особливостями просторової організації системи зелених насаджень загального користування, яка складається із міських і районних парків, скверів і бульварів.

Ландшафтна реконструкція – розвиток системи зелених насаджень загального користування на основі збереження та відновлення історичного ландшафту міста [3]. Історичний ландшафт є унікальною специфікою кожного населеного пункту. Якщо розглянути просторову модель системи озеленення Києва за матеріалами проекту Генерального плану міста, то її можна охарактеризувати як периферійну з центральним розміщенням водно-зеленого діаметру, який сформований руслом річки Дніпро та островами.

В межах сформованої забудови міста Києва система зелених насаджень загального використання представлена мережею парків різної функціональної спрямованості. Відповідно до «Правил утримання зелених насаджень в населених пунктах України» парк – це самостійний архітектурно-організаційний комплекс площею понад 2 га, який виконує санітарно-гігієнічні функції та призначений для короткочасного відпочинку населення [4].

Залежно від характеру і призначення вони поділяються на: парки культури і відпочинку, районні, спортивні, дитячі, дендрологічні, історичні, національні,

меморіальні, етнографічні парки-музеї, історичні, виставкові, зоологічні, аерофітотерапії тощо [4].

Парки відпочинку виконують в місті дуже різноманітні функції: екологічну, рекреаційну, естетичну, захисну, природнього збереження. Завдання та функції, що покладаються на озеленені території загального користування в світовій практиці сучасного містобудування, щораз сильніше акцентують на їх екологічному значенню в урбанізованій структурі міст, в той час як естетичні та композиційні відходять на другий план.

Зважаючи на ключову роль мережі природних та штучно створених ландшафтів в питанні міської екології, у роботі проаналізовано формування парків відпочинку, як елементів системи зелених насаджень загального користування в Україні та за кордоном як складову містобудування.

За даними Міністерства розвитку громад та територій України площа зелених насаджень загального користування у межах територій міст та інших населених пунктів України (без урахування даних АР Крим та м. Севастополь) у 2017 році становила близько 138,7 тис. гектарів, у 2018 році більше 134,0 тис. гектарів, а у 2019 році склала близько 135,7 тис. га [7].

Провідне і найбільш важливе місце в мережі озелених територій міста Києва належить насадженням загального користування як таким, які безпосередньо впливають на стан міського середовища у місті Києва та є місцем масового відпочинку мешканців. Загальна площа їх в забудованій частині міста за даними інвентаризації та з урахуванням додатково переведених в цю категорію територій і спеціалізованих парків становить біля 5500 га.

На основі функціонально-просторового аналізу територій загального користування (обрахунок площ об'єктів на топооснові в межах, встановлених звітними матеріалами, визначення функціонального профілю і категорійності об'єктів та їх натурного обстеження), було виявлено ряд розбіжностей, а саме: невідповідність наявної площі, фактична відсутність окремих територій як об'єктів зелених насаджень, належність до інших функціональних груп і категорій (спеціального призначення та обмеженого користування), наявність інших землекористувачів тощо.

Висновки. Не дивлячись на збільшення за офіційними даними загальної площі парків, проблемним залишається формальний підхід до їх створення, оскільки нові зелені зони створюються з метою збільшення забезпеченості зеленими насадженнями на особу, часто формально та лише «на папері» без належного організаційного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Плешкановська А.М., Савченко О.Д. (2019). *Епохи та міста*. Київ: Логос, Інститут урбаністики, 264.
2. Чистякова С.Б. (1988). *Охрана окружающей среды*: М.: Стройиздат, 272 с.
3. Плешкановська А.М. *Методологія комплексної реконструкції міста*. Автореф. дис. ... докт. техн. наук: спец. 05.23.20 «Містобудування та територіальне планування». 2013, 40.
4. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України. (2006). Затверджено Наказом Мінрегіонбуду України від 10.04.2006, № 105.
5. Pleshkanovska A. (2020). Assessing the level of greening in a major city: subjective and objective evaluation on the example of the city of Kyiv. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*. Vol. 48, 155-164.
6. Плешкановська А.М. (2005). *Функціонально-планувальна оптимізація використання міських територій*. Київ: Логос, Інститут урбаністики, 190.
7. Стан сфери зеленого господарства за 2019 рік. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/terretory/stan-sfery-zelenogo-gospodarstva-za-2019/>